

ZMRAZENO

Případ Magnitského

Pravdivý příběh o praní peněz, vraždě
a o tom, jak přežít Putinův hněv

Bill Browder

DOKOŘÁN

Bill Browder

ZMRAZENO

Případ Magnitského

**Pravdivý příběh o praní peněz, vraždě
a o tom, jak přežít Putinův hněv**

DOKOŘÁN

Bill Browder

ZMRAZENO:

Případ Magnitského

Pravdivý příběh o praní peněz, vraždě
a o tom, jak přežít Putinův hněv

Copyright © Hermitage Media Ltd., 2022

Translation © Petr Holčák, 2022

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být
rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího
písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické).

Z anglického originálu *Freezing Order. A True Story of Money Laundering,
Murder, and Surviving Vladimir Putin's Wrath* přeložil Petr Holčák.

Odpovědný redaktor Jan Kárník.

Redakce Alžběta Knappová.

Obálka, grafická úprava, sazba a konverze do elektronické verze
Michal Puhač.

Vydalo v roce 2022 nakladatelství Dokořán, s. r. o., Holečkova 9, Praha 5,
dokoran@dokoran.cz, www.dokoran.cz.

ISBN 978-80-7675-098-2 (pdf)

ISBN 978-80-7675-099-9 (epub)

ISBN 978-80-7675-100-2 (mobi)

(pdf – 1183. publikace, 388. elektronická;
epub – 1185. publikace, 389. elektronická;
mobi – 1186. publikace, 390. elektronická)

Věnováno mé ženě a mým dětem za to, že mě
během událostí tohoto příběhu podporovali,
milovali a stáli při mně. Vím, že to nebylo lehké,
všem vám za to ale budu navždy vděčný.

Autorova poznámka

Toto je vyprávění o skutečných událostech, které se bezpochyby osobně dotkne některých velmi mocných a nebezpečných lidí. V zájmu ochrany nevinných byly některá jména, místa a podrobnosti změněny.

Příkaz ke zmrazení – právní opatření, které obviněnému brání přemísťovat majetek mimo dosah soudu.

OBSAH

1	Zatčení v Madridu	9
2	Flétna	21
3	John Moscow	27
4	Stopy ve sněhu	35
5	Mapa	43
6	Finrosforum	51
7	Konference o kriminalitě v Cambridgi	59
8	Jak svalit zločiny na mrtvé	65
9	Švýcarské oznámení	71
10	Alexandr Perepiličnyj	79
11	Svůdná past	85
12	Moldavský spis	95
13	Hôtel Le Bristol	101
14	Newyorské spojení	105
15	SDNY	111
16	John Moscow je zpět	117
17	Sledování v Aspenu	125
18	Soudce Griesa	133
19	The Daily Show	141
20	Boris Němcov	153
21	Šíp v krku	163
22	Vladimir Kara-Murza	175
23	Diplomatické zavazadlo	183
24	Továrna KGB na jedy	191
25	Racek	201
26	Příkaz mandamus	207
27	Violoncellista	213
28	Dězinformacija	223

29	Vyškrtněte Magnitského	233
30	Plácní krtka	239
31	FARA	249
32	Svazek	257
33	Chlebnikovův spis	265
34	Senátor Grassley	277
35	Trump Tower	283
36	Senátní výbor pro soudnictví	291
37	Global Entry	301
38	Danske Bank	307
39	„Úžasná nabídka“	313
40	98 : 0	321
41	234 miliard dolarů	329
	Epilog	335
	Odkazy a právní dokumenty	343
	Poděkování	344
	Seznam ilustrací	349

Zatčení v Madridu

Jaro 2018

Na konec jara bylo v Madridu nezvykle chladno. Přiletěl jsem sem na schůzku s Josém Grindou, nejvýše postaveným protikorupčním žalobcem ve Španělsku. Měl jsem mu předat důkazy o tom, že řada luxusních nemovitostí na španělském pobřeží Costa del Sol byla pořízena za špinavé peníze spojené s vraždou mého ruského právníka Sergeje Magnitského. Schůzku jsme měli domluvenou na následující dopoledne v 11:00, což je na Španělsko brzy ráno.

Když jsem ten večer dorazil do hotelu, přispěchal do recepce ředitel a ujal se mě osobně. „Pan Browder?“ zeptal se. Přikývl jsem. „Vítám vás v Gran Hotel Inglés. Máme pro vás zvláštní překvapení!“

V hotelech pobývám často. Ředitelé pro mě obvykle žádná překvapení nemívají. „O co jde?“ optal jsem se.

„Uvidíte. Doprovodím vás do pokoje.“ Mluvil pečlivou angličtinou. „Mohl bych poprosit o pas a kreditní kartu?“ Podal jsem mu je. Pas si prohlédl a kreditní kartu – prestižní černou kartičku American Express, kterou jsem nedávno dostal – vložil do čtečky. Oběma nataženými dlaněmi tak trochu na japonský způsob mi podal klíč od pokoje a vyšel zpoza recepčního pultu. Pokynul rukou a řekl: „Prosím. Až po vás.“

Zamířil jsem k výtahu s ředitelem za zády. Vyjeli jsme do nejvyššího patra.

Když se dveře výtahu otevřely, poodstoupil, abych mohl vyjít první. Jakmile jsme ale byli v hale, předběhl mě a zastavil se před bílými dveřmi. Krátce zašátral po univerzálním klíči a otevřel dveře. Povýšili mě do prezidentského apartmá. Byl jsem si vcelku jistý, že to ne-

bylo kvůli tomu, kdo jsem, ale díky mojí nové kartě American Express. Vždycky jsem se divil, proč s tím lidí tolik nadělají. Teď mi to došlo.

„No teda,“ vydechl jsem.

Prošel jsem vstupní halou do bílého obývacího pokoje s vkusným moderním nábytkem. Na nízkém stole byly rozloženy talíře se španělskými sýry, iberskou šunkou a ovocem. Ředitel mluvil o tom, jakou ctí pro hotel je mít takového hosta, já měl ale vážné pochyby, že o mně ví něco jiného než to, jakou mám kreditní kartu.

Provázel mě po apartmánu a evidentně toužil po pochvale. Ukázal mi jídelnu se stolem zaplněným pečivem, čokoládou a šampaňským na ledu; pak přišla na řadu čítárna s malou soukromou knihovnou; následovala hala se skleněným barovým pultem; pak malá kancelář s tlumeným osvětlením; a nakonec ložnice, pod jejímž vysokým oknem stála vana.

Musel jsem potlačovat smích. Jistě, apartmá se mi líbilo – komu by se nelíbilo? – já ale do Madridu přijel na obchodní cestu na jednu noc. Jídlo, které mi tam nachystali, by stačilo pro půl tuctu lidí. A kdyby ředitel znal účel mé návštěvy – promluvit s vyšetřovacími orgány o těch ruských gangsterech, kteří si podobné apartmány s oblibou rezervují – už by ze mě asi tak nadšený nebyl. Nechtěl jsem ale být nezdvorný. Když jsme se oklikou vraceli do vstupní haly apartmánu, vděčně jsem pokývl. „Je to moc pěkné,“ řekl jsem. „Děkuji.“

Jakmile odešel, zavolal jsem své ženě Jeleně, která byla spolu s našimi čtyřmi dětmi doma v Londýně. Pověděl jsem jí všechno o pokoji, vykreslil jí, jak je extravagantní a absurdně směšný, a dodal, jak bych byl rád, kdyby tu byla se mnou.

Po našem hovoru jsem se převlékl do džín a lehkého svetru na večerní procházku po madridských ulicích, abych se duševně připravil na dopolední schůzku s Josém Grindou. Nakonec jsem se ale ztratil v bludišti ulic a náměstí a musel si zavolat taxík, aby mě odvezl zpátky do hotelu.

Druhý den ráno bylo jasno a slunečno. Na rozdíl od předešlého dne mělo být horko.

Kolem 8:15 jsem si zkontroloval dokumenty a vizitky a otevřel dveře apartmánu, abych sešel dolů na snídani.

Ve dveřích jsem se ale zastavil.

Na chodbě stál ředitel a chystal se zaklepat.

Po obou bocích měl uniformované policisty. Nášivky na jejich nažehlených modrých košilích nesly nápis POLICÍA NACIONAL.

„Omlouvám se, pane Browdere,“ řekl ředitel s pohledem upřeným na podlahu, „ale tito páni by si chtěli ověřit vaši totožnost.“

Většímu z těch dvou policistů s kamennými tvářemi jsem podal svůj britský pas. Prozkoumal ho a porovnal jej s papírem, který držel v druhé ruce. Pak řediteli řekl něco ve španělštině, které nerozumím.

Ředitel překládal. „Je mi líto, pane Browdere, ale musíte jít s těmito muži.“

„Kvůli čemu?“ zeptal jsem se ředitele s pohledem upřeným někam za něj.

Otočil se k většímu z policistů a španělsky něco zadrmočil.

Strážník pohlédl přímo na mě a pronesl: „Interpol. Rusko.“

A do hajzlu.

Rusové se mě snaží zatknout už léta a teď je to konečně tady. Když vás zaplaví adrenalin, všímáte si zvláštních věcí. Zpozoroval jsem, že na opačném konci chodby svítí světlo a že ředitel má na klopě saka skvrnu. Taky jsem postřehl, že vypadá spíš znepokojeně než zkroušeně. Říkal jsem si, že to asi není kvůli mně. Zneklidňovalo ho, že jeho prezidentské apartmá nebude použitelné, dokud tam budou moje věci. Potřeboval, abych se co nejrychleji vypakoval.

Promluvil rychle s policisty a pak řekl: „Pánové vám dají nějakou chvílku na sbalení.“

Proběhl jsem všemi místnostmi apartmánu do ložnice a nechal policisty čekat u vchodu. Najednou jsem si uvědomil, že jsem o samotě a mám příležitost něco udělat. Jestliže jsem původně luxus svého pokoje měl za pošetilost, teď to pro mě byl dar z nebes.

Zavolał jsem Jeleně. Nebrala to.

Pak jsem zavolał Rupertovi, svému španělskému právníkovi, který mi sjednal schůzku s prokurátorem Grindou. Ani ten se neozval.

Když jsem se spěšně balil, vzpomněl jsem si na něco, co mi Jelena řekla poté, kdy mě v únoru toho roku zadrželi na letišti v Ženevě. „Pokud se něco takového někdy stane znovu,“ řekla, „a nikomu se nedo-

voláš, napiš to na Twitter.“ Twitter jsem začal používat o pár let dříve a teď jsem měl nějakých 135 tisíc sledujících – mezi nimi mnoho novinářů, vládních úředníků a politiků po celém světě.

Poslechl jsem její radu a tweetoval: „Naléhavé. Právě mě v Madridu zatkla španělská policie na základě zatykače ruského Interpolu. Jedu na policejní stanici.“

Popadl jsem zavazadlo a vrátil se ke dvěma čekajícím policistům. Čekal jsem, že mě formálně zatknou, oni se ale nechovali jako ve filmech. Nenasadili mi pouta, neprohledali mě ani mi nic nesebrali. Jenom řekli, abych šel za nimi.

Sešli jsme dolů a nikdo neřekl ani slovo. Když jsem platil, policisté stáli za mnou. Hosté, kteří procházeli halou, na nás civěli.

Ředitel, teď už zpět za recepčním pultem, prolomil mlčení. „Pane Browdere, chcete si u nás nechat zavazadlo, mezitím co půjdete s těmito pány na policejní stanici? Jsem si jistý, že se to rychle vyřeší.“

Jelikož o Putinovi a Rusku vím své, jistý jsem si tím vůbec nebyl. „Věci si nechám, děkuji,“ odpověděl jsem.

Otočil jsem se čelem k oběma strážníkům, kteří mě obestoupili zepředu a zezadu. Vyvedli mě ven k malému policejnímu peugeotu. Jeden si vzal moje zavazadlo a uložil ho do kufru; druhý mě usadil dozadu.

Dveře se s bouchnutím zavřely.

Od policistů mě teď dělila přepážka z tlustého plexiskla. Zadní sedadla byla z tvrdého plastu, z jakého se dělají sedačky na stadionech. Nebyly tam žádné dveřní kliky a otevřít se nedala ani okna. Interiér páchl močí a potem. Řidič nastartoval auto, jeho kolega rozsvítil maják a zapnul houkačku. Vyrázili jsme.

Jakmile začala ječet policejní siréna, napadla mě strašná myšlenka. Co když to nejsou policisté? Co když si někde sehnali uniformy a policejní auto a za policisty se jen vydávají?

Co když mě místo na policejní stanici vezou na nějaké malé letiště, kde mě naloží do soukromého letadla a odvezou do Moskvy?

To nebyla jen tak nějaká paranoidní fantazie. Dostal jsem na desítky výhrůžek smrtí, a před pár lety mě dokonce jeden americký vládní úředník varoval, že mi hrozí mimosoudní vydání.

Bill Browder ✓

@Billbrowder

In the back of the Spanish police car going to the station on the Russian arrest warrant. They won't tell me which station

8:36 am · 30 May 2018 · Twitter for iPhone

Obr. 1: Bill Browder, zpráva na Twitteru:

Jedu na ruský zatykač na zadním sedadle španělského policejního vozu na stanici. Neřekli mi na kterou.

Bušilo mi srdce. Jak se z tohohle dostanu? Začal jsem mít strach, že lidi možná mému tweetu neuvěřili. Možná si pomysleli, že se mi někdo naboural do účtu nebo že je to nějaký vtíp.

Díkybohu, že mi policisti – nebo kdo to vlastně byl – nesebrali telefon.

Vytáhl jsem z kapsy saka mobil a nepozorovaně jsem přes plexisklo vyfotil jejich hlavy a policejní rádio na přístrojové desce. Snímek jsem okamžitě poslal na Twitter.

Kdyby snad někdo o mém zatčení ještě pochyboval, teď už určitě nebude.

Na telefonu jsem měl vypnutý zvuk, během pár vteřin se však jeho displej rozsvítil. Odevšud mi volali novináři. Nemohl jsem to žádnému z nich zvednout, pak ale zavolal můj španělský právník. Musel jsem mu dát vědět, co se děje, tak jsem se skrčil za přepážku a schoval telefon do dlaní.

„Jsem zatčený,“ šeptal jsem. „Jedu v policejním autě.“

Policisti mě zaslechli. Řidič rychle zajel na stranu. Oba muži vyskočili z auta. Moje dveře se otevřely a větší z příslušníků mě vyvelkl na ulici. Důrazně mě prohledal a zabavil mi oba telefony.

„Žádné telefony!“ křikl menší policista. „Jste zatčený!“

„Je to právník,“ sdělil jsem mu.

„Žádný právník!“

Ten větší mě vtlačil zpět do vozu a zabouchl dveře. Znovu jsme vyjeli a křižovali ulicemi starého Madridu.

Žádný právník? Co to má ksakru znamenat? Tohle je přece země EU. Byl jsem si jistý, že mám na právníka nárok.

Zkoumal jsem ulice venku a pátral po nějaké policejní stanici. Nic. Snažil jsem se sám sebe přesvědčit: *Není to únos. Není to únos. Není to únos.* Jenže únos to klidně být mohl.

Ostře jsme zabočili a znenadání jsme zastavili za stěhovacím vozem zaparkovaným na ulici v druhé řadě. Když auto zastavilo, propadl jsem panice a zoufale se poohlížel, jak se dostat ven. Žádnou možnost jsem nenašel.

Řidič nákladáku nakonec vyšel z blízkého domu, uviděl zapnutý maják policejního vozu a uvolnil nám cestu. Proplétali jsme se úzkými uličkami ještě déle než čtvrt hodiny. Nakonec jsme dojeli na prázdné náměstí a tam zpomalili.

Trhaně jsme zastavili před bezvýraznou kancelářskou budovou. Nikde nikdo nebyl a nikde nebylo vidět žádné označení policejní stanice.

Příslušníci vystoupili z vozu, každý se postavil na jednu stranu a nařídili mi vystoupit.

„Co tady děláme?“ zeptal jsem se, když jsem vstával ze sedadla.

„Lékařská prohlídka,“ křikl na mě menší z nich.

Lékařská prohlídka? Nikdy jsem neslyšel, že by se zatčení měli podrobovat zdravotnímu vyšetření.

Dlaně jsem měl plné chladného potu. Svědily mě chloupky na krku.

Nepřicházelo v úvahu, že bych dobrovolně vstoupil do neoznačené budovy, abych se podrobil jakémukoli vyšetření. Pokud to *byl* únos, a já začal věřit, že je, dovedl jsem si představit, co tam na mě může čekat: bílá místnost s ocelovým pojízdným lůžkem, stolkem se soupravou injekčních stříkaček a Rusové v levných oblecích. Jakmile budu uvnitř, něco mi píchnu. Pak už se jen probudím v moskevském vězení. A můj život bude u konce.

„Žádné lékařské vyšetření!“ prohlásil jsem důrazně. Zmocnil se mě instinkt „uteč nebo boj“ a zaťal jsem pěsti. Pěstní souboj jsem zažil naposled jako postavou nejmenší žák prvního ročníku střední internátní školy v coloradském Steamboat Springs, najednou jsem byl ale připravený jít s těmito muži do fyzického střetu, má-li to znamenat, že zabráním svému únosu.

V tu chvíli se však v jejich chování něco změnilo. Jeden z příslušníků ke mně těsně přistoupil, zatímco druhý horečně telefonoval. Několik minut s někým mluvil, a když zavěsil, něco do telefonu vytukával. Ukázal mi to. Google Translate. Na displeji stálo: „Standardní postup lékařského vyšetření.“

„Blbost. Chci svého právníka. Hned!“

Policista vedle mě kategoricky zopakoval: „Žádný právník.“

Opřel jsem se o auto a zapřel se nohama. Policista s telefonem znovu někam volal a pak něco španělsky vyhrkl. Než jsem zjistil, o co jde, dveře auta se otevřely a mě opět vstrčili dovnitř.

Znovu zapnuli maják a sirénu. Odjeli jsme z náměstí jiným směrem. Brzy jsme opět uvázli v zácpě, tentokrát před Královským palácem, kde jsme se dostali mezi výletní autobusy a davy školáků. Byl jsem unesen nebo zatčen, lidi venku o tom ale nic nevěděli a užívali si památek.

O deset minut později jsme zajeli do úzké uličky lemované policejními auty. Na jedné starší budově z kamene a červených cihel byla vidět cedule s nápisem POLICÍA.

Ti muži byli opravdu policisté. Zůstal jsem v normálním evropském právním systému a nedostal se do rukou ruských únosců. Před možným vydáním do Moskvy se mi alespoň dostane řádného procesu, když už nic jiného.

Policisti mě vytáhli z vozu a dovedli do budovy. Na stanici vládlo hmatatelné vzrušení. Z jejich hlediska to bylo tak, že se jim podařilo vypátrat a zatknout mezinárodně hledanou osobu stíhanou Interpolem, což se zřejmě na této malé policejní stanici v centru Madridu nestává každý den.

Posadili mě do výslechové místnosti a moji aktovku položili do kouta. Na stole ležely mé telefony obrácené displejem dolů. Jeden ze zatýkajících mi nařídil, abych se ničeho nedotýkal. Nebylo to snadné. Mobily bzučely a svítily na nich vzkazy, tweety a zmeškané hovory. Cítil jsem úlevu, že se mi v takové situaci dostává tolik pozornosti.

Když jsem tam tak o samotě seděl, začal jsem pocítovat vážnost celé situace. Sice mě neunesli, jsem ale zadržený španělskou justicí na ruský zatykač. Přesně na tento okamžik jsem se celá léta připravoval. Vtloukal jsem si do hlavy, jak bude celý postup vypadat. Země, v níž budu zatčen, se spojí s Moskvou a sdělí jí: „Máme vaši hledanou osobu. Co chcete, abychom s ní udělali?“ Z Ruska odpoví: „Vydejte ho.“ Rusko bude mít 45 dní na podání oficiální žádosti o vydání. Já pak budu mít 30 dní na odpověď a Rusové budou mít dalších 30 dní na reakci.

Při nevyhnutelných zdrženích přede mnou byla vyhlídka minimálně šesti měsíců v parném španělském vězení, než budu buď propuštěn, nebo poslán do Ruska.

Myslel jsem na svou dvanáctiletou dceru Jessicu. Teprve před týdnem jsem ji vzal na dlouho slibovaný soukromý výlet do zápa-doanglické oblasti Cotswolds. Myslel jsem na svou desetiletou dceru Veroniku, jíž jsem slíbil podobný výlet – ta si teď ale na něj bude muset hodně dlouho počkat. Myslel jsem na svého nejstaršího potomka Davida, který je třetím rokem na Stanfordu a už si zařizuje vlastní život. Se všemi mými ruskými problémy se vyrovnával velmi

dobře, byl jsem si ale jistý, že celou mou patálii teď sleduje na Twitteru a má strach.

Myslel jsem na svou ženu a na to, co musí v této chvíli pociťovat.

O dvacet dlouhých minut později vstoupila do místnosti mladá žena a usedla vedle mě. „Jsem tlumočnice,“ řekla anglicky beze stop španělského přízvuku.

„Kdy budu moci mluvit se svým právníkem?“ zeptal jsem se jí.

„Je mi líto, jsem pouze tlumočnice. Jen jsem se chtěla představit.“ Vstala a odešla. Neřekla ani, jak se jmenuje.

Uběhlo dalších deset minut, než se vrátila s policistou, který vypadal jako vyšší šarže. Přistoupil ke mně a položil přede mě obvinění v angličtině. Podle unijního práva musí být každému zatčenému předloženo obvinění v jeho mateřském jazyce.

Sklonil jsem se nad papírem. Byla to univerzální šablona, až na malé místo pro zločin, z něhož mám být obviněn. Stálo tam jediné slovo – „podvod“. Nic jiného.

Napřimil jsem se. Dřevěná židle zaskřípala. Podíval jsem se na policistu a tlumočnici. Čekali ode mě nějakou reakci. Rusové mě ale takovou dobu obviňují z tolika závažnějších zločinů, že pouhé obvinění z „podvodu“ neznamená takřka nic. Překvapilo mě, že začali s tak nízkými kartami.

Ještě jednou jsem se zeptal, zda mohu mluvit s právníkem. „Až na to přijde čas,“ odpověděla tlumočnice.

V té chvíli nastal na chodbě rozruch. Policista, kterého jsem ještě neviděl, prošel do vedlejší místnosti plné uniformovaných lidí. Práskly dveře. Policista a tlumočnice, s nimiž jsem byl v místnosti, se na sebe podívali, pak také zmizeli a nechali mě znovu o samotě.

O pět minut později se dveře do místnosti plné policistů otevřely a ti se vyhrnuli ven. Zavolal jsem na tlumočnici a zeptal se jí: „Co se děje?“ Ignorovala mě a odešla.

Za dalších pár minut do mé místnosti znovu vstoupil policista, který mi předložil obvinění, a za ním tlumočnice, oba se sklopenými hlavami. Něco jí řekl španělsky, ona se pak otočila ke mně a pronesla: „Pane Browdere, generální sekretariát Interpolu v Lyonu nám právě poslal zprávu. Nařídili nám, abychom vás propustili. Ten zatykač je neplatný.“

Nálada se mi podstatně zlepšila. Můj telefon bzučel. Vstal jsem. „Můžu už použít telefon?“

„Sí.“ Překlad nebyl třeba.

Popadl jsem protokol o obvinění spolu se svými telefony. Měl jsem 178 zmeškaných hovorů. Byl tam i vzkaz od tehdejšího britského ministra zahraničí Borise Johnsona, který mě žádal, ať mu co nejdřív zavolám. Každé velké zpravodajské médium – ABC, Sky News, BBC, CNN, *Time*, *The Washington Post* – chtělo vědět, co se se mnou děje. Totéž chtěli vědět Jelena, David a přátelé z celého světa, včetně několika v Rusku. Napsal jsem Jeleně vzkaz, že jsem v pořádku a brzy jí zavolám. Stejnou zprávu jsem poslal Davidovi a svým kolegům v londýnské kanceláři.

Prošel jsem do otevřené části policejní stanice. Nálada kolem se změnila. Mysleli si, že chytili novodobého Carlose Šakala, teď mě ale musí pustit.

Konečně jsem se také mohl spojit se svým španělským právníkem. Během mého zadržení obvolával každého, koho ve španělském justičním systému znal, i když to nemělo žádný výsledek.

Zachránil mě Twitter. Moje tweety podnítily stovky telefonních dotazů na Interpol a španělské úřady a tam všude si brzy uvědomili, do čeho to vlastně zabředli.

Když jsem opouštěl stanici, tak mi policisti, kteří mě zatýkali, společně s tlumočnicí rozpačitě zastoupili cestu. „Byli by rádi, kdybyste smazal tweet, v němž jsou zachyceni na fotografii. Šlo by to?“ zeptala se tlumočnice.

„Poruším nějaký zákon, když to neudělám?“ Přeložila to. Policisti pokrčili rameny. „Pak ne, neudělám to.“ Ten tweet je tam dodnes.

Potom mi nabídli, že mě odvezou do hotelu. Pousmál jsem se. „Ne, díky. Mám kvůli tomu všemu už pětáctyřicet minut zpoždění – mám schůzku s Joséem Grindou.“

Když zaslechli to jméno, úplně zbledli. Mohli se přetrhnout, aby mi nabídli, že mě za ním odvezou.

Přijal jsem to. Tentokrát jsme jeli mnohem příjemnějším autem.

O necelou půlhodinu později jsme zastavili u úřadu prokurátora. Ve vstupní hale mě přivítal sám Grinda. Hluboce se omlouval, zahan-

bený tým, že mě pozval do Madridu, abych mu předal důkazy proti ruským zločincům, a jeho kolegové mě mezitím na příkaz stejných ruských zločinců zatkli.

Dovedl mě do své kanceláře a já mu vylíčil příběh svého ruského právníka Sergeje Magnitského, který už jsem vyprávěl mnohokrát. Vysvětloval jsem, jak si Sergeje v roce 2008 zkorumpované ruské orgány vzaly jako rukojmí, aby na mě vytvářely nátlak, a nakonec ho ve vězení zabily. Řekl jsem mu o lidech, kteří se podíleli na jeho vraždě a těžili z podvodu s daňovou refundací v hodnotě 230 milionů dolarů, který Magnitskij odhalil. Objasňoval jsem mu, jak část těchto peněz využili k nákupům nemovitostí na španělské riviéře za 33 milionů dolarů.

Z lesku v prokurátorových očích jsem poznal, že všechno, co říkám, bere vážně. Po našem setkání jsem byl přesvědčen, že jsme na Západě získali dalšího spojence – a že Putinovo Rusko ztratilo další kousky své už tak chatrné věrohodnosti.

Flétna

1975

Jak jsem se do všech těch problémů dostal?

Všechno to začalo flétnou. Flétnou z čistého stříbra, mám-li být přesný. Dostal jsem ji ke svým jedenáctým narozeninám, byl to dárek od mého oblíbeného strýčka – rovněž Billa – amatérského flétnisty a profesora matematiky na Princetonu.

Svou flétnu jsem miloval. Zbožňoval jsem, jak vypadá, i ten pocit, když jsem ji držel v rukou. Miloval jsem zvuky, které z ní vycházely. Hrát na ni mi ale už tak skvěle nešlo. Přesto jsem cvičil ze všech sil a nakonec jsem dostal místo poslední flétny ve školním orchestru, který zkoušel třikrát do týdne.

Chodil jsem na fakultní školu v Hyde Parku v chicagské oblasti South Side. Moje rodina bydlela v cihlovém městském domě, čtyři bloky od Chicagské univerzity, kde byl můj otec, podobně jako můj strýc, profesorem matematiky. Hyde Park byl v té době drsnou čtvrtí a v jeho okolí to bylo ještě horší. Jako dětem nám vštěpovali, abychom nikdy nepřecházeli na jihu 63. ulici, na západě Cottage Grove a na severu 47. ulici. Na východě bylo Michiganské jezero. Univerzita se vždy starala o bezpečí svých profesorů a jejich rodin, takže zaměstnávala početnou soukromou bezpečnostní službu a na takřka každém rohu nechala instalovat bezpečnostní telefony. Když se k tomu přičte oficiální chicagská policie, měl Hyde Park víc příslušníků bezpečnostních sil na osobu než jakákoli jiná čtvrt v celých USA.

Díky zesílené kontrole na ulicích mě rodiče nechali chodit do školy každý den samotného.

Když jsem šel do školy jedno ráno na jaře roku 1975, přistoupili ke mně tři výrostci, všichni mnohem větší než já. Jeden z nich ukázal na pouzdro s flétnou v mojí levé ruce a řekl: „Hele, prcku, co v tom máš?“

Sevřel jsem pouzdro oběma rukama. „Nic.“

„Něco to asi bude,“ smál se. „Co takhle, že bych se kouknul, co to uvnitř máš?“

Než jsem stačil odpovědět, druhý mladík mě chytil, zatímco třetí šel po flétně. Pokoušel jsem se vykroutit, nic jsem ale nezmohl. Byli na mě tři a mně bylo jenom jedenáct. Ten největší nakonec pouzdro popadl a prudce mi ho vytrhl z rukou. Otočili se a utíkali.

Běžel jsem za nimi několik bloků, oni ale utekli přes 63. ulici a já se zastavil. Doklusal jsem k nejbližšímu univerzitnímu bezpečnostnímu telefonu a sdělil, co se mi stalo. Za pár minut dorazily dva vozy univerzitní bezpečnosti a krátce poté se na místě objevila i chicagská policie.

Dva chicagští policisté mě odvezli domů, doprovodili ke dveřím a zazvonili. Otevřela matka. „Co se děje?“ ptala se ze dveří a očima přelétávala mezi námi třemi. Začal jsem vzlykat.

„Nějaké děti mu ukradly hudební nástroj, paní,“ řekl jeden z policistů. Poděkovala jim, že mě přivedli domů, a vtáhla mě dovnitř. Když zavírala dveře, jeden z příslušníků se zeptal, zda bych byl ochoten podat svědectví o tom, co se přesně stalo, a mladíky popsat.

Matka hned neodpověděla. Viděl jsem na ní, že to nechce. Já si ale setřel z očí slzy a trval na tom. „Já chci, Evo.“ (S bratrem jsme měli zvláštní zvyk oslovovat rodiče jménem.) Chvíli jsme se dohadovali, pak to ale vzdala a neochotně dovedla policisty k našemu kuchyňskému stolu.

Odpovídal jsem jim na otázky, zatímco jeden z nich si to zapisoval do malého notesu. Když odešli, matka předpověděla, že to bylo naposledy, co jsme od chicagské policie o mojí flétně něco slyšeli.

Za měsíc se však policie po telefonu ozvala. Zatkli tři mladíky, kteří se pokoušeli prodat nějaké hudební nástroje v zastavárně. Hodili se k popisu, který jsem podal. Moje flétna byla sice dávno pryč, policie ale chtěla vědět, zda bych byl ochoten dostavit se na stanici k jejich identifikaci.

Matka si nepřála žádné potíže, já ale trval na svém, a tak jsme už za malou chvíli seděli v našem starém autě Buick Century a jeli na stanici.

Když jsme dorazili, provedl nás mladý příslušník řadou zašlých chodeb do malé ztemnělé místnosti s velkým proskleným oknem do vedlejší místnosti. Policista mi vysvětloval, že my ty mladíky na druhé straně okna vidíme, oni nás ale ne. „Jsou někteří z těchto chlapců ti, kteří ukradli tvou flétnu?“ zeptal se příslušník.

Byli tam všichni tři a ještě několik dalších mladíků. Jeden z těch mých měl dokonce stejný červený svetr s krátkými rukávy, jaký měl na sobě ten den. „Tohle jsou oni,“ řekl jsem a na každého jednotlivě ukázal.

„Jsi si jistý?“

„Ano, určitě.“ Jejich tváře nikdy nezapomenu.

„Dobrá,“ řekl a otočil se k mojí matce. „Paní, byli bychom rádi, kdyby váš syn proti těmto osobám svědčil.“

„Rozhodně ne,“ řekla na to.

Zatahal jsem ji za loket „Ne. Já to chci.“ Tihle kluci udělali něco špatného a já měl pocit, že by za to měli zaplatit.

O dva měsíce později jsme jeli k soudu pro mladistvé v okrese Cook, nové budově u Roosevelt Road naproti chicagské pobočce FBI. Slyšení se konalo ve velké moderní soudní síni. Účastnili se ho jen oni tři mladíci, jejich matky, soudce, obhájce ex offio, náměstek okresního státního zástupce a já se svou matkou.

Ti tři se chovali, jako by z ničeho na světě neměli strach. Vtipkovali mezi sebou a šeptali si a hihňali se ještě poté, co soudce zahájil líčení. Když mě však zástupce prokuratury vyzval, abych je identifikoval, smích je přešel a všichni tři na mě upřeli pohled.

Neměli žádnou pořádnou obhajobu. Když jsem vylíčil, co se seběhlo, soudce shledal všechny tři vinnými z loupeže. Místo toho, aby je poslal do nápravného zařízení pro mladistvé, jim všem dal podmíněné tresty, což znamenalo, že nepůjdou za mříže.

Svou flétnu už jsem nikdy neviděl a celý incident v podstatě mou hudební kariéru ukončil.

Nasměroval mě však k něčemu zcela jinému: k zájmu o vymáhání práva.

Od té chvíle jsem byl posedlý vším, co mělo něco společného s policií.

Na svých cestách do školy jsem na 57. ulici procházel kolem řecké restaurace jménem Agora. Všiml jsem si, že před ní pokaždé stály

zaparkované vozy chicagské policie. Často jsem si říkal, co tam asi dělají.

Jednoho dne jsem sebral odvalu a vešel dovnitř, abych to zjistil. Zeptal jsem se pokladní, jestli si můžu zajít na záchod. Prý ano. Když jsem procházel k toaletám, zahlédl jsem dvě skupiny policistů, jak sedí, popíjejí kávu a zkoumají papíry s fotografiemi hrozivě vyhlížejících mužů a žen.

Na cestě z toalet zpátky jsem se během utírání rukou do kalhot pokoušel znovu nenápadně obhlédnout, co za dokumenty to policisti zkoumají. Kdo jsou ti lidé na fotografiích?

Doma jsem pak ve svém pokoji posbíral nějaké drobné, a když jsem se druhý den vracel ze školy, zase jsem se zastavil v Agoře. Tentokrát jsem si sedl ke stolu vedle policistů, objednal si limonádu a vrhal jsem kradmé pohledy na papíry na vedlejším stole.

Zas tak nenápadný jsem ale nebyl. Podsaditý policajt ve středním věku si mých pohledů všiml a přísným tónem mě pokáral: „Hele, na to se nemůžeš dívat. Je to tajné.“

Zabodl jsem oči do limonády a dlouze si usrknul.

Policisti vybuchli smíchy. Jeden z nich na mě zavolal: „Pojď sem, chlapče.“ Vypadalo to, že jsem v pěkné bryndě.

On ale řekl: „Neposlouchej ho. Jen si dělá srandu. Chceš se kouknout?“

Nesměle jsem přikývl. Ukázal mi papír, jemuž říkal „denní policejní záznam“. Na jedné straně tam stály poznávací značky nedávno ukradených aut. Na druhé byly policejní fotografie a popisy osob hledaných chicagskou policií spolu s trestnými činy, z nichž byly podezřelé. Ten den byli v tomto záznamu dva lidé hledaní pro vraždu, jeden pro znásilnění a dva pro závažné fyzické napadení.

Nevěděl jsem, co to přesně všechno znamená, znělo to ale nebezpečně. A taky to bylo strašlivě vzrušující. Každá z fotografií byla pro mě oknem do nějakého hrozného příběhu, o němž jsem chtěl vědět víc.

Přátelský policista viděl, že mě to zajímá. „Chceš to?“ zeptal se. Pokývl jsem hlavou. „Je to tvoje. Přijď zítra, jestli jich chceš víc.“

A to jsem taky udělal. Dostal jsem další denní policejní záznam. A pak další a další. Do konce školního roku jsem jich nasbíral víc než

stovku. Byl jsem tím tak nadšený, že se mě jeden z policistů zeptal, zda bych nechtěl vstoupit do čehosi, co se jmenovalo Chicagská policejní hlídka mladých.

Aniž bych věděl, o co jde, vyhrkl jsem: „Ano!“

V následujícím školním roce jsem každý čtvrtek chodil společně s dalšími dětmi z Chicaga na přednášky o zločinu, policejní práci a možnostech zaměstnání u policie.

Mé nadšení pro policii, podobně jako všechny další dětské zájmy, však postupně vyprchalo a také jsem mezitím vyrostl.

Sotva jsem ale mohl tušit, že se později stane vymáhání práva ústřední součástí mého života.

**CHICAGO POLICE
DEPARTMENT**

DESIGNATES

William Browder

AS A MEMBER OF THE
CHICAGO JUNIOR POLICE PATROL

[Signature]
DISTRICT COMMANDER

[Signature]
SUPERINTENDENT

CHICAGO JUNIOR POLICE PATROL PLEDGE

I PROMISE THAT I WILL

- . . . *always respect and obey my parents*
- . . . *learn and obey the laws of the city, state, and nation.*
- . . . *by my example of right living and right action, lead others to do right.*

I AGREE TO

- . . . *be considerate and kind to others and respect their rights.*
- . . . *assist others when they need help.*
- . . . *assist the police whenever asked.*
- . . . *aid in safeguarding life and property.*
- . . . *call PO 5-1313 in emergencies for police help.*

William Browder
Signature

(Not valid unless signed)

Obr. 2: Členský průkaz Chicagské policejní hlídky mladých.

John Moscow

1989-2008

O čtrnáct let později jsem absolvoval na Stanford Business School. Psal se rok 1989, rok, kdy padla Berlínská zeď. Tři roky poté jsem nastoupil do východoevropského oddělení londýnské pobočky americké investiční banky Salomon Brothers. V této části světa se rýsovaly tak ohromné příležitosti, že jsem v roce 1996 přesídlil do Moskvy, abych tam založil hedgeový fond s názvem Hermitage Fund. Pojmenoval jsem jej podle petrohradského muzea Ermitáž, v němž Rusko uchovává své nejcennější umělecké poklady.

Řízení fondu nebyla vůbec hladká jízda. Firmy, do nichž jsme investovali, bezohledně okrádali ruští oligarchové a zkorumpovaní úředníci.

Moji kolegové na finančních trzích tuto skutečnost nevzrušeně akceptovali jako cenu za podnikání v Rusku a nikdo proti tomu neřekl ani slovo, já ale nedokázal přijmout, že malá skupina lidí může komukoli uloupit, co chce, a projde jí to. Bylo to jako s mojí flétnou, jen v podstatně větším měřítku.

Rozhodl jsem se proti tomu bojovat. Místo abych se svým týmem u všech sledoval jen výkazy zisků a ztrát a firemní rozvahy, jako to dělali ostatní správci fondů, zkoumali jsme okrádání společností, cesty, jimiž k tomu dochází, a kam ukradené peníze směřují. Všechny tyto informace jsme pak využili při podávání žalob, iniciování bojů o firmy s pomocí delegovaných hlasů akcionářů a k informování vládních ministrů o škodách, které to působí jejich zemi.

Tento aktivistický přístup měl určitý dopad, naší neúčinnější zbraní však bylo publikování zpráv o špinavých čacrech v mezinárodních médiích.

Z našeho hlediska nebylo nutné okrádání zcela zastavit. Potřebovali jsme jen vytvořit dostatečný tlak a vynutit alespoň dílčí změnu. Akcie ruských společností byly natolik podhodnocené, že by jejich cenu dramaticky zvýšilo jakékoli zlepšení.

Pojmenovávání a pranýřování nekalostí se ukázalo jako pozoruhodně ziskové a Hermitage Fund se díky tomu stal jedním z nejvýnosnějších fondů na světě. Na vrcholu mé finanční kariéry měl do ruských akcií investováno 4,5 miliardy dolarů.

Odhlování zkorumpovaných oligarchů mi však v Rusku velkou popularitu přirozeně nepřineslo. A postupem času mé kroky vyvolaly řetězec katastrofálních důsledků.

V listopadu 2005 mě Putin prohlásil za hrozbu pro národní bezpečnost a nechal mě vypovědět z Ruska. V zájmu ochrany investic mých klientů jsem rozhodl o likvidaci ruských investic fondu. Do Londýna jsem přesunul také své spolupracovníky a jejich rodiny, včetně našeho provozního ředitele Ivana Čerkasova a našeho šéfa výzkumu Vadima Kleinera. Jejich odsun z Moskvy se ukázal jako jasnozřivý krok.

O osmnáct měsíců později se naše moskevská kancelář stala terčem razie desítek příslušníků ruského ministerstva vnitra, vedených podplukovníkem Arťomem Kuzněcovem. Ve stejnou dobu ministerstvo vnitra vpadlo i do moskevské kanceláře mého právníka. Zabavili mimo jiné pečetidla a certifikáty našich investičních holdingových společností, které prokazovaly naše vlastnictví. (Pečetidla jsou předměty, jimiž se mechanicky vtiskují grafická znamení na dokumenty – bez nich se firemní podnikání v Rusku neobejde.) To vše pak převzal major Pavel Karpov, rovněž z ministerstva vnitra. V době, kdy měl tyto předměty ve svém držení, byly podvodně používány k přeregistrování vlastnictví našich holdingových společností ve prospěch skupiny násilnických, v minulosti trestaných osob.

Jelikož jsme naše aktiva zlikvidovali, byly už tyto holdingové společnosti prázdné, takže jejich krádež pro nás žádnou velkou finanční ranou nebyla. Tak to mohlo zůstat, jenomže ruské úřady jako záminku k razíím zahájily trestní stíhání mého kolegy Ivana Čerkasova. Kdyby Ivan v té době ještě pobýval v Rusku, skončilo by to pro něj katastrofou. Bezpochyby by ho zatkli a vzali do vazby. Přestože však byl v bez-

Obr. 3: Ivan Čerkasov.

pečí v Londýně, museli jsme ho hájit, jinak by to pro něj nemuselo dopadnout dobře.

Najali jsme si proto tým ruských obhájců. Ti společně brzy našli důkazy, že Ivanovo obvinění je vykonstruované.

Během svého pátrání však naši právníci přišli na něco šokujícího. Lidé, kteří se našich holdingových společností zmocnili, vyrobili falešné dokumenty, podle nichž tyto společnosti dluží jednu miliardu dolarů třem různým „skořápkovým“ firmám, které existovaly pouze na papíře. Tyto papírové firmy pak zažalovaly naše ukradené společnosti u třech různých ruských soudů o tuto fiktivní miliardu dolarů. Žalující i žalovanou stranu, jež ihned doznala vinu, přitom zastupovali právníci najatí těmi, kdo ukradli naše firmy. Zkorumpovaní soudci pak během pětiminutových líčení bez jakýchkoli otázek potvrdili platnost jejich podvodných nároků.

Nevěděli jsme, jak s těmito nároky naloží. Jelikož však byli do případu zapojeni zkorumpovaní policejní vyšetřovatelé, doufali jsme, že ve chvíli, kdy jejich postup oznámíme ruským orgánům spravedlnosti,

budou tito policisté i se svými zločineckými společníky zatčeni a stíhání a Ivanovo stíhání bude zastaveno.

Počátkem prosince 2007 jsme v Rusku podali tři trestní oznámení, v nichž jsme jmenovali policejní činitele zapletené do podvodu, včetně Kuzněcova a Karpova. Avšak místo toho, aby ministerstvo vnitra zahájilo opravdové vyšetřování, pověřilo vyšetřením tohoto případu samotného Karpova, který tak v podstatě vyšetřoval sám sebe. Jeho prvním „vyšetřovacím krokem“ bylo zahájení trestního stíhání proti mně. Následně mě zařadil na domácí seznam hledaných osob.

Čím hlouběji se naši právníci nořili, tím horší věci nacházeli. Jeden z nich, Sergej Magnitskij, v červnu 2008 zjistil, že zločinci využili našich ukradených společností a soudně přirčených falešných nároků k tomu, aby podali podvodnou žádost o daňovou refundaci v hodnotě 230 milionů dolarů. Šlo o daňovou částku, kterou naše firmy zaplatily v roce 2006 po likvidaci našich aktiv v Rusku. Jejich žádost o refundaci byla schválena za jeden den, 24. prosince 2007, a peníze vyplaceny o dva dny později. Velká část z nich byla převedena do neznámé ruské banky Universalnyj bank sbereženij, na Západě vystupující jako Universal Savings Bank (USB). Byla to největší daňová refundace v ruské historii.

USB byla vlastněna tajemnou postavou jménem Dmitrij Kljujev a bankou se mohla nazývat jen stěží. Byla to 920. „největší“ banka v Rusku, měla jedinou pobočku a kapitál 1,5 milionu dolarů. Byla to spíše skořápková firma specializující se na praní peněz než opravdová finanční instituce.

Naši právníci podali několik dalších trestních oznámení v naději, že tentokrát úřady zareagují tak, jak mají. Ruská vláda se možná nestará o okrádání cizinců, jistě by ji však mělo zajímat, když o peníze nelegálně přichází ona sama. Místo toho následovala jen další odvetná opatření.

Zločinci vyslali dva své společníky do Londýna a ti zašli do pobočky DHL v obvodu Lambeth, který leží přes Temži hned naproti Westminsteru. Poslali odtud dokumenty použité při podvodu jednomu z našich právníků v Moskvě. Jako zpáteční adresu na balíku uvedli „Hermitage Capital Management, 2 Golden Square, London, England“. Chtěli, aby

to vypadalo, že jsme tyto podvodné dokumenty poslali z londýnské kanceláře našim právníkům v Moskvě my sami.

Takřka okamžitě po dodání balíčku dorazili do kanceláře našich právníků v Moskvě příslušníci ministerstva vnitra a zaslané dokumenty „zabavili“.

Poté naše právníky předvolalo ministerstvo vnitra k výslechu a celé se to začalo vybarvovat. Protivníci nás hodlali obvinít z podvodného získání oněch refundovaných 230 milionů a první na ráně byli naši právníci. Dva z nich spěšně a ve skrytu noci odjeli z Ruska do Londýna, jeden ale v Moskvě zůstal – Sergej Magnitskij. Prosili jsme ho, ať taky odjede, on ale nechtěl. Věřil, že se Rusko mění k lepšímu a že právo ho nakonec ochrání.

Jestliže hodlal zůstat a bojovat, potřeboval naši podporu.

Svět je plný obhájců, my jsme však potřebovali právníka, který by uměl i útočit. Když jsem se na někoho takového vyptával, čtyři lidé mi nezávisle na sobě poradili totéž jméno: John Moscow. Pokaždé, když jsem to jméno slyšel, musel jsem se smát.

John Moscow působil 33 let v úřadu státního zástupce v New Yorku, byl jedním z jeho nejdůraznějších žalobců a vedl boje s domácí korupcí a mezinárodním finančním zločinem. Proslul jako hlavní žalobce v případě Bank of Credit and Commerce International, banky, která byla ústředním aktérem jednoho z největších skandálů spojených s práním špinavých peněz v dějinách. Vedl také žalobu proti manažerům amerického konglomerátu Tyco, jehož generální a finanční ředitel byli shledáni vinnými ze zpronevěry stovek milionů dolarů firemních peněz. V polovině prvního desetiletí tohoto století si Moscow zřídil soukromou praxi a nakonec nastoupil do newyorské kanceláře prestižní mezinárodní právnické firmy BakerHostetler.

V září 2008 jsem kontaktoval BakerHostetler, aby mě s Moscovem spojili. Jeho sekretářka mi sdělila, že John je shodou okolností v Británii, na kriminalistické konferenci v Cambridgi. Nabídla mi, že by nás mohl v Anglii navštívit.

Muž, který o pár dní později přišel do naší kanceláře, vůbec nevypadal jako obávaný bojovník se zločinem, jak o něm každý mluvil. Byl

to nevysoký člověk s šedivými vlasy a oční vadou. Jeho chování se nedalo popsat jinak než jako neohrabané.

Pokoušel jsem se s ním zapříst běžnou konverzaci, on ale buď mluvit nechtěl, nebo nevěděl, co má říkat. Až poté, co jsem mu podal tlustou powerpointovou prezentaci s chronologií ruského podvodu, ožil a začal se vyptávat.

„Tenhleten podplukovník Kuzněcov,“ řekl a nechal prst na fotografii muže, který řídil razii v našich kancelářích. „Musíme dokázat, co se při té razii dělo, co vzali a kde se to potom objevilo.“

„To není problém,“ řekl jsem. „Nechali nám seznam toho, co zabavili.“

Usmál se. „Je to oficiální dokument?“

„To je.“ Rusko je pedantsky byrokratické. Zaznamenávají úplně všechno.

„To se hodí.“ Prošel si dalších pár stránek prezentace. „Teď tahle pečetidla a certifikáty –“

„Ano, ty použili k přeregistraci vlastnictví těch firem.“

„Pokud ta věc půjde někdy k soudu v USA, budete potřebovat někoho, kdo zná ruské právo a popíše, jak tyhle firemní pečete fungují. Napadá vás někdo?“

Líbilo se mi, jak ten člověk uvažuje. Představa soudu v Americe, to bylo víc, než na co jsem v den, kdy jsem se rozhodl se s ním spojit, vůbec pomyslel.

„Jsem si jistý, že Sergej Magnitskij bude svědčit,“ odpověděl jsem. „Je to jeden z nejšikovnějších právníků v Rusku.“

„Dobře. Klíčem k jakékoli úspěšné žalobě je kvalita důkazů a věrohodnost svědků.“

„Nevadí vám, že půjdeme proti některým opravdu nebezpečným lidem?“ zeptal jsem se.

„Bille, strávil jsme spoustu času zavíráním padouchů. Je to moje práce.“

Pochopil jsem, odkud se bere jeho pověst.

Rozhodně jsem ho chtěl na naší straně.

Obr. 4: John Moscow.

Stopy ve sněhu

Léto 2008 – podzim 2009

Druhého října ruské ministerstvo vnitra zahájilo trestní stíhání dvou právníků našeho fondu Hermitage, kteří uprchli do Londýna. Oba čelili obvinění ze zneužití pravomocí právního zástupce k podání trestního oznámení na krádež našich firem. Sdělili jim, že naše firmy zastupovali nelegálně, protože nám tyto společnosti již nepatřily. Ministerstvo vnitra tím v podstatě říkalo, že jediný, kdo má právo ohlásit krádež automobilu, je ten, kdo ho sám ukradl.

Tento cynismus Sergeje natolik rozhněval, že se o pět dní později a navzdory zjevnému nebezpečí dostavil na Vyšetřovací výbor Ruské federace (ruskou obdobu FBI), aby tam předložil všechna fakta. Ve snaze očistit své kolegy vypověděl, že tatáž zločinecká skupina, která si přisvojila naše firmy, se nelegálně domohla i oněch 230 milionů dolarů vrácených daní.*

Po tomto svědectví Sergej učinil další stěžejní uvěřitelné odhalení. Našel dokumenty prokazující, že rok před vylákáním 230 milionů dolarů tatáž skupina zločinců nelegálně získala rovněž 107 milionů dolarů na daních, jež zaplatila jiná společnost. Kdybychom dokázali, že stejná zločinecká skupina spáchala podobný zločin o rok dříve – zločin, který s námi neměl absolutně nic společného – bylo by pro ně mimořádně obtížné obviňovat z krádeže 230 milionů dolarů nás. Tuto informaci jsme potřebovali co nejdřív zveřejnit.

* Byla to jeho druhá návštěva na Vyšetřovacím výboru. Tu první absolvoval v červnu 2008, kdy vypovídal proti Karpovovi a Kuzněcovovi a o jejich roli v krádeži investičních holdingových společností Hermitage, přičemž oba tyto pracovníky ministerstva vnitra zmínil jménem celkem 27krát.